

ARAP HAREKETLERİ'NDE ABD KAMU DİPLOMASİSİ VE SOSYAL MEDYA

Doç.Dr.Sait YILMAZ*

Ortadoğu'daki ayaklanma hareketlerinin kendiliğinden oluştuğu iddialarına verilecek cevap liderlerinin ve başarı hikâyesi olan hemen herkesin facebook'tan seçilmiş olduğu ve Silikon Vadisi'nin bu devrimlerdeki aslan payıdır. Kurulan ağın önemli parçalarının hepsi çeşitli konferanslara ve atölye çalışmalarına tabi tutuldular. Örneğin, Eylül 2010'da Google, Ortadoğu'dan bir düzine blogçuyu Budapeşte'de "ifade özgürlüğü" konferansı için topladı. Tweet'ler gönderildi ve diktatörler devrildi, böylece internet=demokrasi oldu. Bu formül Ortadoğu'daki ayaklanmalara internetin katkısını anlatmaktadır. Bir odadan facebook ile yönetilen yarım milyon kişi Mısır'da devrim yaptı. Tunus ve Mısır'ın blogçuları, teknik elemanları ve aktivistleri Mayıs 2009'da Kahire'de atölye çalışmalarında bir araya gelerek halka angaje olarak fikirleri nasıl savunacakları, sansürü nasıl aşacakları konusunda eğitildiler. Bu faaliyetlerin hepsi ABD hükümeti ve Soros'un Açık Toplum Enstitüsü tarafından fonlandı¹. Bu çalışmalar Beyrut ve Dubai gibi şehirlerde de yapıldı ama katılanların güvenliği için basına yansıtılmadı. Bu işler için seçilen kişiler online olarak tesadüfi işler yapmak üzere organize edilmişti. Bu şebeke tamamen sanal ve kendiliğinden olmalı idi ki arkasındaki Batılı hükümet, vakıf ve şirketlerin desteği anlaşılmalısın.

ABD Kamu Diplomasisi

ABD Dışişleri Bakanlığı'nın sosyal medya vasıtası ile giriştiği inisiyatifler arasında şunlar sayılabilir²; (1) Dışişleri memurlarının Arap web siteleri ile doğrudan iletişime geçmesi, (2) Üst düzey yetkililerin önemli konuşmaları, ziyaretleri ve inisiyatiflerin video kampanyaları ile desteklenmesi, (3) Apps-for-Africa, E-journals, podcasts, twitter feeds, SMS feeds gibi vasıtalar ile dijital haberleşmenin desteklenmesi. 2008'in son aylarında ABD kamu diplomasisinde teknolojinin kullanılması ile ilgili yoğun tartışmalar yapıldı. Hükümet on-line sosyal ağdan en az iki alanda faydalanma yolunu seçti; işbirliğini geliştirmek ve kitlelere mesaj gönderme kampanyalarını organize etmek. Bu kapsamda, ABD Dışişleri Bakanlığı kamu diplomasi stratejisi 2.0 çerçevesinde yeni trende uygun olarak aşağıdaki faaliyetler başlatıldı³;

- Demokrasi ve kültürlerarası diyalog konuları kapsamında YouTube'da gençler arasında video paylaşma yarışması düzenlenmesi.

- ABD'deki eğitim olanakları ve yabancı öğrenci değişim programlarına katılmak için gençlere yönelik bir sosyal ağ web sitesi (ExchangesConnect - <http://connect.state.gov/>) oluşturulması.

- Dışişleri Bakanlığı Kamu Diplomasisi Başkanlığı'na doğrudan soru yöneltilme imkânı sağlayan blog forumları düzenlenmesi.

- Şiddet ve aşırılığa karşı online vasıtaların nasıl kullanılacağına ilişkin bilgi ve tecrübeleri paylaşmak için dünya genelindeki ana örgütlerle bir küresel zirve yapılması.

* İstanbul Aydın Üniversitesi Ulusal Güvenlik ve Strateji Merkezi Müdürü, saityilmaz@aydin.edu.tr

¹ Morozov, Evgeny: *How Much Did Social Media Contribute to Revolution in the Middle East?* Public Affairs, (Apr/May 2011).

² Schneider, Michael: Public Diplomacy in the Digital Era – Toward New Partnerships, *Journal of Public Diplomacy*, (September 27, 2010).

³ Glassman, James K.: *Public Diplomacy 2.0: A New Approach to Global Engagement*, (December 1, 2008). U.S. Department of State, 2008 Remarks by the Under Secretary for Public Diplomacy and Public Affairs. <http://www.state.gov/r/us/2008/112605.htm> (accessed January 15, 2009).

Dünyada 5 milyar mobil telefon kullanıcısı (1.8 milyar internet kullanıcısına kıyasla) bulunmakta ve bunların üçte ikisi gelişmekte olan dünyada yaşamaktadır. 21 ülkede yapılan araştırmaya göre; cep telefonları %75'i mesaj (metin) göndermek için, %50'i resim ve video paylaşmak için kullanılmaktadır. Telefonla internet kullanımı ise şimdilik %30 civarındadır. 500 milyon kişi facebook kullanmaktadır. Sosyal medyayı kirli işlerde kullanmak için ağ paradigması Dışişleri Bakanlığı siyaset planlama dairesinde çalışmış olan Anne-Marie Slaughter tarafından geliştirildi⁴. Bu nosyona göre; bizler ağlar ile çalışan bir dünyada yaşamaktaydık ve Amerika bu irtibatları aktifleştirerek küresel düzeyde etkinliğini oldukça artırabilirdi. Web 2.0 organik olarak sosyal medya uygulamalarına temel teşkil etmekte, kültür paylaşımı ve iki taraflı angajman ve işbirliği sağlamaktadır. Yeni oyun sanal dünyada genişlemekte ve web sitelerinden facebook ve twitter'e linkler vererek, flickr fotoğraf akışı, YouTube videoları, "dipnote" blogları ve RSS beslemeleri⁵ ile siber dünyada bütün köşeler tutuldu. Bunu yaparken kamu diplomasi stratejisi ve bu alandaki öğrenci değişimleri gibi faaliyetler yeniden gözden geçirildi. Bu faaliyetler arasında pek çok inisiyatif başlatıldı. Clinton'ın dijital diplomatları, bir yandan düşmanlarını Amerikan emperyalizminin yeni Truva atı olan internet özgürlüğünün iyi olduğuna inandırmaya çalışmakta⁶, bir yandan da internet üzerinden oluşturulan "online vatandaşlık" ağını idare etmektedir.

İran, Mısır gibi ülkelerde sokak hareketlerine açıktan destek vermeyen ABD ve İngiltere, internet eylemcilerini perde arkasında eğitti. Bu projenin adı kamu diplomasisi 2.0 idi. 2.0 inisiyatifi diğer yandan kamu diplomasisi temel konseptinin interaktif bir ortamda angaje olma ve fikirlerin değişimini öngören iki yönlü sürecinin modern bir uygulaması idi. Clinton, ülke dışında diplomasi ile teknolojinin bir arada olması konseptinin mimarlığını yaptı. Kablolü haberleşmede sorun çıktığında Clinton büyükelçilikleri twitter ve facebook kullanmaya yöneltti. Halen dışişlerinin 192 twitter ve 288 facebook hesabı bulunmaktadır. İnternete Özgürlük programının amacı yurt dışındaki siber rejim muhaliflerini desteklemek ve onların rejimlerini yok etmek için ihtiyaç duydukları ümide liderlik etmektir⁷. Sosyal medya vasıtaları bu amaçla düşüncelerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması işine yarar. Birçok ülkede demokrasi yanlısı ya da basın özgürlüğünü desteklesin diye milyonlarca kişiye para yardımı yapılmaktadır.

Arap Hareketleri ve Kamu Diplomasisi

2009 yılında 16 Arap ülkesinde yapılan araştırmaya göre Arapça konuşan internet kullanıcısı sayısı 60 milyondur⁸. Sosyal medya ve artan vatandaş angajmanı ile Batılılar 2015 yılına kadar 100 milyon Arap'ı kendi şebekeleri içine çekmeyi umuyorlar⁹. 2009 yılında Arap dünyasındaki 35.000 olan aktif blogçu miktarı 2010

⁴ Comenetz, Jacob: *Innovating Public Diplomacy For a New Digital World*, The Washington Diplomat, (July 27, 2011).

⁵ RSS çeşitli internet siteleri tarafından yayınlanan haber vb. içeriğin tek bir ortamdan topluca izlenebilmesine olanak sağlayan yeni bir içerik besleme yöntemidir. RSS – Real Simple Syndication, RDF Site Summary veya Rich Site Summary (Zengin Site Özeti) kelimelerinin baş harflerinden oluşan kısaltmadır. XML biçiminde olan RSS dosyaları ilk olarak NetScape firması tarafından geliştirilmeye başlanmıştır. RSS dosyalarının kullanımı her geçen gün artarak yaygınlaşmaktadır.

⁶ Morozov, Evgeny: *Why Washington's support for online democracy is the worst thing ever to happen to the Internet*. Foreign Policy Magazine, (January-February 2011).

⁷ Fitzpatrick, Catherine A: *The Net Delusion: The Dark Side of Internet Freedom*, Foreign Policy, (January 7, 2011).

⁸ MBR Foundation: *Arab Knowledge Report 2009, Toward Productive Intercommunication for Knowledge*, <http://content.undp.org/go/newsroom/2009/october/the-arab-knowledge-report-2009-towards-productive-intercommunication-for-knowledge.en> (accessed December 9, 2010)

⁹ Ghonim, Wael, (2010), *Google Marketing Manager Middle East and North Africa*, Arab Crunch, <http://arabcrunch.com/2010/12/google-mena-ad-spending-is-between-110-130-million-usd-in-2010-100-million-arab-users-will-be-online-in-2015.html> (accessed December 12, 2010).

sonunda 40.000'e ulaştı. Mısır'da beş milyon kişi sosyal şebekeyi kullanıyordu¹⁰. YouTube'da video paylaşımına halk müzik videoları ile hazırlanmıştı. Twitter da oldukça etkindi sadece Ürdün'de 25.000 kullanıcısı vardı¹¹. Sistemler arasında geçiş ile mesajların diğer paylaşım sitelerinde de yer alması sağlanıyordu. Arap dünyasında 2010 yılında 17 milyon kişi Arapça Facebook kullanmakta idi¹². Yerel olarak kurulan sosyal medya platformları (Beyrut'taki NowLebanon.com, Amman'daki Aramram.com, 7iber.com, Ammannet.net, AmmonNews.net vb.) hükümet kontrolü dışında haber ve video yayınlıyordu. BBC World Service ve Batoota Films şirketi Lübnan'da Web üzerinden bir film üreterek 160.000 kişiye Shankaboot.com ve YouTube üzerinden ulaştırdılar. Yemen, Umman, Suudi Arabistan, Ürdün, Fas ve Mısır gibi ülkelerde nüfusun %50'sinden fazlasının 25 yaşın altında olması gençleri özellikle hedef kitle haline getirmektedir¹³. Online haber siteleri ve blogçular aynı zamanda resmi Arap basınının izlenmesi için hizmet etmektedir. Blogçuların sıradan haberleri bile yorumlamaları çok önemli istihbarat bilgileri sağlamaktadır.

Ortadoğu'da yeterince raporcu olmadığından "vatandaş muhabirliği" denilen bir yöntem ortaya çıktı ve cep telefonları, Facebook, Twitter, YouTube ve WordPress kullanan insanlardan bir şebeke oluşturuldu¹⁴. Bu sosyal şebeke insanları bilgilendirecek, harekete geçirecek, eğlendirecek, şeffaflığı artıracak ve hükümete meşruiyet sağlayacaktır. Oyunun farkına varan Arap ülkeleri hemen blogçular, muhabirler, sivil toplum ve insan hakları eylemcileri ile ilgili tedbirler almaya başladı. Arap ülkeleri iletişim alt yapılarını mobil internet, fiber optik kablolarla artırarak daha hızlı internet ile gençliğe hitap ederken, ulusal güvenlik amaçlı olarak web sitelerini izleme, filtreleme ve engelleme faaliyetleri yanında eylemcileri veya rejim muhaliflerine yönelik tutuklama ve hapis tedbirleri almakta, önleyici yasalar çıkarmaktadır. Sansür dışında web sitelerini önlemek için sensörler kullanılmaktadır. Ancak bunlar bir yere kadar etkili olmakta çünkü aşılabilir. Buna karşılık Batı'nın argumanı İnternet Özgürlüğü devreye girdi. Resmi düzeyde yapılan baskı ve şantajların yanında mahallinde mantar gibi biten NGO'lar baskı aracı olarak kullanılmaktadır. Örneğin Bahreyn'de Sonbahar 2010'da 23 kişi hükümete karşı faaliyetlerden tutuklanınca insan hakları grupları online kampanyalar ile harekete geçti ve Ekim seçimlerini etkilemesi sonucu Bahreyn hükümeti sıkıca sallandı¹⁵.

Amman, Arap bölgesel sosyal medya yeniliklerinin merkez üssüdür. Yerli sosyal medya şebekesi ve medya platformları köprüleri buradan kurulmakta, sanal ve fiziksel dünya için video, yazılı metinler, animasyonlar gibi ürünler yanında online işler YouTube üzerindeki Alhoush Toplum Kanalı vasıtası ile kotarılmaktadır. *Aramram.com* sitesi USIAD'ın yardımı ile bir grup genç Ürdünlü tarafından kuruldu. Site, gençlere yönelik müzik ve dans yanında sivil sorumluluk, çeşitli görüşler ile ilgili video ve yazılı içerik üretmektedir. *Aramram*'ın diğer parçası *Greyscale Films* ise ABD'nin meşhur demokrasi inşacı National Endowment for Democracy (NED)'in yardımları ile kuruldu. Ortak amaçları video ve filmler ile sivil sorumluluk görüntüsü altında gençlere hitap etmek ve doktrine etmektir. Bu amaçla sık sık atölye

¹⁰ Ghannam, Jeffrey: *Social Media in the Arab World: Leading up to the Uprisings of 2011*, Center for International Media Assistance (CIMA), (February 3, 2011).

¹¹ George-Cosh, David: *Twitter Plans Arabic website*, The National, (November 17, 2010), <http://www.thenational.ae/business/technology/twitter-plans-arabic-website> (accessed December 7, 2010).

¹² Arab Crunch: *Facebook Population: Arabic The Fastest Growing, English Falls from The Majority Leadership*, (August 30, 2010). <http://arabcrunch.com/2010/08/facebook-population-arabic-the-fastest-growing-english-falls-from-the-majority-leadership.html> (accessed December 11, 2010).

¹³ The World Bank Arab World Initiative, <http://data.worldbank.org/region/ARB> (accessed January 29, 2011).

¹⁴ Gedminn, Jeffrey and Walter Isaacson: *ibid*, (2010).

¹⁵ Richter, Frederik: *Lively Bahrain Social Media face Government Pressure*, Reuters, (October 21, 2010), <http://www.reuters.com/article/idUSTRE69K2OG20101021> (accessed December 12, 2010).

çalışmaları yeni teknolojiler ve stratejiler üzerinde çalışmaktadırlar. Çok ucuza verilen hizmetler ile ülkelerin internet kullanıcıları artırılmaya çalışılırken, artık gazete okumak yerine internette haber okuma alışkanlığı, facebook ve twitter kullanımı özendirilmektedir. Arap dünyasındaki 17 milyon facebook üyesine karşılık günde 14 milyon gazete satılmaktadır¹⁶.

Arap Hareketleri ve Sosyal Medyanın Kullanılması

Tunus yönetimi devrim öncesi 2009 yılında Facebook'u yasaklamak istemiş ancak yasaklamanın daha büyük problemler doğuracağı için vazgeçmişti. Tunus'ta facebook'u kullanan 2 milyon kişi vardı. Sidi Bouzid şehrinde Muhammet Bouazizi kendini yakmadan üç ay önce aynı tür olay Monastir'de meydana gelmişti. Ancak bu sefer olay filme alınmış ve Facebook'a konmuştu¹⁷. Ayaklanma boyunca saldırıya uğrayanların videoları alınarak aynı işler tekrarlandı. Tunuslu blogçu Global Voices'un düşünce direktörü ve Nawaat web sitesini işleten Sami Ben Garbia, devrimle ilgili içeriğin çoğunu facebook'ta yayınlanan medya haberlerinden edindi¹⁸. Facebook'tan alınan haberler tercüme edilerek içerik oluşturuldu, Nawaat ve Twitter'a gönderildi. Hikâye edilen haberler twitter üzerinden muhabirlere gelmekte, onlar ise bu videoları Ben Garbia'nın mülakatı olarak uygun yerlere koymakta idi. Twitter kullanımı (ayaklanma öncesi 2000 üyeden sadece 200'ü aktifti) çok az olduğundan onun etkisi daha çok Mısır devriminde görüldü. Tunus'ta ayaklanma öncesi iş ve siyaset dünyasında sınırlı bir kitleye sahipken, elçilik ve kullanılan programlar yolu ile 11 milyon Tunuslu ile angajman kuruldu. Hükümet yerine Tunus sivil toplumuna derin ve geniş şekilde angaje olundu, diğer Ortadoğu ülkelerinde de bu model kullanıldı ve kullanılmaktadır. Yolsuzluklar, enflasyon ve bölgeler arası eşitsizlikler yanında Ben Ali ailesinin tutumu da ayaklanmada etkili oldu. Tunus'ta kullanılan slogan; "Biz yalnız ekmek ve su ile yaşayabiliriz ama Ben Ali'nin iktidar partisi ile değil"¹⁹. Kısa sürede sonuç veren ayaklanma sonucu 14 Ocak 2011'de Ben Ali ülkeden kaçarken bir gün sonra yeni başkan ve milli birlik hükümeti kurulmuştu bile.

Tunus'taki başarı Mısır'ı tetiklemiş ve 25 Ocak 2011'de 20.000 kişinin toplandığı gösteriler tüm ülkeye yayıldı. Mübarek ve Kaddafi cep telefonu mesajları ile kendi destekçilerini ayakta tutmaya çalıştılar. Mısır'da gösterilerin detayları facebook, twitter ve eylemcilerin e-mail ile dağıttığı 12 sayfalık kılavuz yolu ile açıklandı. Mısır'da genç bir blogçu olan Khaled Said, Mısırlı polislerin uyuşturucu ticaretine katılımını görüntüleyen videoyu paylaşması sonucu polis tarafından işkence ile öldürülmesi neticesi kanlı yüzünü gösteren resimlerin yayınlanması sonrası 1.8 milyon kişinin yer aldığı facebook sitesinde "Hepimiz Halit Saitiz" hareketi doğdu. Halit, Mısır'da ayaklanma örgütlenmek suçundan tutuklanan ve polis tarafından öldürüldüğü söylenen genç bir iş adamıdır. Elebaşlarından biri olan Mısırlı muhabir ve blogçu Mona Eltahawy, Washington'daki Center for International Media Assistance ve NED ile işbirliği yapıyordu. 28 Ocak'ta Mübarek, tüm internet bağlantılarını kesince devreye Obama girdi ve ifade özgürlüğü için ülkenin internet bağlantılarını açmasını istedi²⁰. İnternet hizmetinin açılması ise ölüm öpücüğü yani rejimin sonu oldu.

¹⁶ Malin, Carrington: *Facebook Reach Beats Newspapers in Middle East & North Africa*, Press Release, Spot On Public Relations, (May 24, 2010), <http://www.spotonpr.com/mena-facebook-demographics/> (accessed December 10, 2010).

¹⁷ Beaumont, Peter: *The truth about Twitter, Facebook and the uprisings in the Arab world*, The Guardian, Friday (25 February 2011).

¹⁸ Ghannam, Jeffrey: *ibid.* (2011).

¹⁹ Larbi, Kaouther: *Resignations rock Tunisia government*, Agence France-Presse (AFP), (18 Jan. 2011), <http://www.google.com/hostednews/afp/article/ALeqM5gb0nwSPbPnzoNk93IDUimkVbhrow?docId=CNG.364de1da251ab2f76e561bcf4a3dce18.7c1>, (Accessed 13 Dec. 2011).

²⁰ Los Angeles Times: *Egypt may have turned off the Internet one phone call at a time*, Center for International Media Assistance CIMA Research Report: *Social Media in the Arab World*, (January 28, 2011), <http://latimesblogs.latimes.com/technology/2011/01/egypts-internet-blackout-unprecedented.html> (accessed January 29, 2011).

Obama, 2009 yılında Kahire’de yaptığı meşhur konuşmada boşuna “internet özgürlüğü”ne odaklanmamıştı. Mübarek gösterilere karşı koymaya çalışsa da 11 Şubat’ta istifa ederek iktidarı orduya devretti. Mübarek ve oğulları çeşitli nedenlerle suçlanarak, hapse konuldu²¹.

Mübarek’in düşüşünden birkaç gün sonra Libya’nın ikinci büyük kenti Tripoli’de olaylar başladı. Libyalı aktivistler, Mısırlılardan sim kartlarını alarak dinlemeye takılmadan görüşme yolunu seçtiler²². Bütün devrimlerde komşu ya da bölge ülkelerden (Türkiye de dahil) pek çok aktivist, blogçu vb. kişilerin de bu eylemlere destek olmak için yırtındığını unutmamalıyız. Facebook ve Twitter’da rejim muhalifi blogçular ayaklanmaları şiddetlendirmek için çalışıyor, uluslararası sistem ise sorun çözüyor ve bu kişileri yerel baskılara karşı korumaya çalışıyordu. Facebook, Twitter ve YouTube’un video ve medya savaşına en büyük katkılardan biri de Batılılar tarafından yönetimi ele geçirilen El Cezire televizyonu oldu. Halkın bir kesimi “bu bizim devrimimiz” diye videoları Facebook’a koyarken, Batılılara bunu dünyaya pazarlamak kalıyordu. Sosyal medya sitelerinde protestoculara yapılan baskılar ile ilgili grafikler, hastanede kan arayanlar ve gösteriler ile ilgili görüntüler ya da interneti bloke edilenler için uluslararası yardım telefon numaraları yayınlandı. Libya’da isyana Ulusal Geçiş Konseyi liderlik etti ve NATO müdahalesi ile desteklenen ayaklanmacılar 20 Ekim’de Kaddafi’yi katletti ve rejim el değiştirdi. Libya’ya ziyaret ettikten iki gün sonra Kaddafi’nin hunharca öldürülmesinin ardından ABD Dışişleri Bakanı Clinton’ın tepkisi ise şu sözler oldu; “geldik, gördük, öldü”.

Bahreyn’de Şubat 2011’de meydana gelen ve Sünni iktidarı Şii çoğunlukla karşı karşıya getiren ayaklanmaların nedeni baskılar ve ayrımcılık idi. Bahreyn’de siyasi ve sivil toplum grupları 2000’li yılların ikinci yarısında güçlendiler. Bunlar arasında Özgürlük ve Demokrasi İçin El-Hak Hareketi, İnsan Hakları Bahreyn Merkezi isyanda önemli rol oynadı²³. Ancak, konu İran’a karşı Suudi Arabistan ve ABD’nin çıkarları olunca ne demokrasi, ne özgürlükler kaldı. Kral Hamit’in yardım isteği üzerine Suudi Arabistan’ın liderlik ettiği Körfez İşbirliği Konseyi kuvvetleri tarafından ayaklanma bastırıldı²⁴. Ayaklanmanın bastırılmasına ABD ve İngiliz özel kuvvetleri başta olmak üzere Batılıların gizli güçleri yardım etti ve üzeri örtüldü. Bahreyn hariç diğer Körfez İşbirliği Konseyi ülkelerindeki ayaklanma girişimleri sınırlı seviyede kaldı. Suudi Arabistan’ın doğu vilayetleri ve bazı büyük şehirlerdeki protestolar ise erken safhada hapisaneler doldurularak bastırıldı²⁵. Kasım 2010’da Suudi Arabistan hükümeti ahlaki nedenlerle facebook’u yasakladı ama başka şebekeler devreye girince işe yaramadı. Yemen’de ise Başkan Ali Salih’e yönelik olarak muhalif partiler tarafından gençler kullanılarak başlatılan protestolar 3 Haziran’da Salih’in, Ben Ali gibi Suudi Arabistan’a kaçmasına neden oldu. Salih, siyasi iktidarı devretmeyi kabul ederek 23 Eylül’de ülkeye döndü.

Suriye’de Mart 2011’de Dera’da başlayan ve İslamcı ve Kürtler gibi bazı azınlık gruplarının arkasında olduğu ayaklanmalar hükümetin etkili mücadelesi karşısında şimdiye kadar bir sonuca ulaşamadı. ABD, bu işte politika ve strateji

²¹ Dalacoura, Katerina, (2012). *The 2011 uprisings in the Arab Middle East: political change and geopolitical implications*, International Affairs 88: 1, p.63–79.

²² Beaumont, Peter: *ibid*, (2011).

²³ International Crisis Group, (2012): *The Bahrain revolt*, On the Bahrain Centre for Human Rights, p. 16.

²⁴ ICG, *Popular protest in the Middle East and North Africa (III): The Bahrain revolt*, Middle East report 105 (Brussels: ICG, 2011), pp. 2–9; ICG, *Popular protest in the Middle East and North Africa (VIII): Bahrain’s rocky road to reform*, Middle East report 111 (Brussels: ICG, 2011).

²⁵ Amnesty International: *Saudi Arabia: protesters and reformers targeted in name of security*, (1 Dec. 2011), <http://www.amnesty.org/en/news/saudi-arabia-protesters-and-reformers-targeted-name-security-2011-12-01>, (accessed 13 Dec. 2011).

belirliyor, internet özgürlüğü ve alt yapısı sağlıyor, dışişlerinin alandaki memurları ise vatandaş muhabirlerle insan hakları raporları yazılmasından hapse girenler için baskı yapılmasına kadar pek çok işe müdahil oluyorlardı. İnternetin kontrollü olması nedeni ile önce Şam'daki bazı internet kahvelerine gençler çekilmeye çalışıldı²⁶. Eylül 2010'da iki Suriyeli öğretmenin öğrencilerini dövdüğünü gösteren bir video paylaşımı ile (videoyu gönderen Fransız muhabir Claire Duffett idi) kriz çıkarılmaya çalışıldı ama yönetim derhal iki öğretmeni işten kovdu. Robert Ford, Haziran 2011'de Hama'ya yaptığı ziyaret esnasında göstericiler tarafından zeytin dalları ile karşılanırken, hükümet yanlıları Şam'daki ABD büyükelçiliğinin camlarını kırıyordu. Uluslararası Kriz Grubu'ndan Robert Malley gezi ile ilgili olarak müdahalenin zamanının geldiğini ve etkili yöntemler bulunması gerektiğini söylüyordu. Suriye rejimi ise Ford'un ziyaretini iç işlerine müdahale olarak görüyordu. Bu geziden aylar sonra Dışişleri Bakanı Clinton, Suriye rejiminin meşruiyetini kaybettiğini açıklayarak düğmeye bastı. Müteakiben BM Güvenlik Konseyi'nden ABD elçiliğine ve benzer şekilde Fransa elçiliğine yapılan saldırılar ile ilgili kuvvetli suçlamalar içeren ifadeler çıktı. Suriye hükümeti geri adım attı ve elçiliğe saldırdığı iddia edilen kişileri tutuklayarak daha iyi güvenlik sözü vermiş oldu.

Sonuç Yerine; Türkiye'nin Yapması Gerekenler

Türkiye, on yıllardır kamu diplomasisine önem vermemenin getirdiği sorunlarla boğuşmaktadır ve bu sorunların en büyüğü yabancı kamuoyu tarafından tanınmamak değil, yanlış tanınmak ve kendini dünyaya iyi ifade edememektir. Türkiye'nin kamu diplomasisi imkânlarının neler olduğu, etkili sonuçlar alabilmek için hangi araçları kullanılması ve nasıl bir yol haritası izlemesinin gerektiği gibi konularda bir çalışma yapılması zorunludur. Bu kapsamda, siyasi partiler, sivil toplum örgütleri, üniversiteler, medya ve uzmanlardan da destek alınarak "ulusal bir kamu diplomasisi politikası" oluşturulmalı ve Türkiye'nin imajına yönelik kapsamlı bir stratejisi geliştirilmelidir. Ulusal güvenlik, yumuşak güç ve kamu diplomasisi alanındaki bilinçsizlik Türkiye'nin içinde de kötü amaçlı pek çok örtülü kurgunun ülke içinde ve dışında kurgulanmasına imkân sağlamıştır. Bunlar içinde özellikle yabancı TV uzantıları, misyoner radyolar, basın dünyasının her yerini ele geçirmiş etki ajanları, "dünyaya açılıyorum" diye Türk gençliğini ve öğretim üyelerini yabancıların hizmetine açan üniversitemiz başta gelmektedir. Sosyal medyanın kontrolsüz bir biçimde büyümesi de tehlikeli bir potansiyel oluşturmuştur. Türkiye'nin de bu süreçte ulusal egemenliğinin kayan parametrelerini yeniden düzenlemeye, ulus-devlet yapısının dokularını yeniden güçlendirmeye ve nihayet Batılı sivil müdahale sistemi ile mücadelede koruyucu bir mekanizmaya ihtiyacı vardır.

²⁶ Duffett, Claire: Facebook, banned in Syria, is widely used—even by the government, Christian Science Monitor, (November 18, 2010). <http://www.csmonitor.com/World/Global-News/2010/1118/Facebook-banned-in-Syria-is-widely-used-even-by-the-government> (accessed December 3, 2010).